

Motion till riksdagen 2012/13:So251

av Pyry Niemi m.fl. (S)

En ny socialtjänstutredning

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att se över möjligheterna att tillsätta en ny parlamentarisk socialtjänstutredning.

Motivering

Det sociala lagstiftningssystemets ramverk återfinns i socialtjänstlagen. Det stora förarbetet gjordes av en utredning som lade fram sitt slutbetänkande redan 1977 med regeringsproposition ungefär två år senare, under dåvarande borgerligt styre. Ungefär 20 år senare gjordes en revision med åtföljande omdatering av lagen till 2001. Socialtjänstlagen är i sina huvuddrag en lagstiftning med 30 år på nacken. Under de år som har passerat har vi sett en utveckling mot större ojämlikhet i inkomst, en radikalt lägre sysselsättningsgrad och ökad fattigdom. Samtidigt har allt fler, såväl utlandsfödda som svenskfödda, hamnat i socialförsäkringssystemens skyddsnät. Dessa stora samhällsförändringar motiverar en ny stor parlamentarisk socialtjänstutredning.

Utsatta barn måste få ett ännu starkare stöd i lagstiftningen. I den mån det finns oklarheter med sekretesslagstiftning, diskrimineringslagstiftning eller andra lagar, som hindrar ett effektivt ingripande när barn far illa måste sådana oklarheter undanröjas.

Gruppen fattiga ensamstående föräldrar har ökat på ett alarmerande sätt. Var femte mamma med hemmaboende barn är idag ensamstående, motsvarande andel bland papporna är 6 procent. Föräldrar som är både ensamstående och utlandsfödda löper störst risk att leva under knappa ekonomiska omständigheter. Hälften av de barn som har föräldrar som är både ensamstående och utlandsfödda växer upp i fattigdom, vilket kan jämföras med ett fåtal procent av de barn som lever med sammanboende svenskfödda föräldrar. Systemet

Fel! Okänt namn på

med underhållsstöd behöver ses över och underhållsstödet måste utökas och gärna säkras med indexuppräknning eller liknande system. Andra former av stöd såsom kontaktfamiljer behöver lyftas fram.

Även systemet med försörjningsstöd behöver utredas. Det är orimligt att fler skall behöva få försörjningsstöd på grund av det under borgerligt styre delvis nedmonterade socialförsäkringssystemet.

Införandet av en riksnorm för försörjningsstöd var kanske en nödvändig reform på sin tid, men riksnormen behöver utvärderas. En lagstiftning med en miniminorm innebär en olycklig utveckling där nästan alla kommuner hamnar på miniminivån utan tillräcklig hänsyn till lokala förutsättningar.

Missbruk av alkohol, narkotika och läkemedel kostar samhället enorma belopp varje år och orsakar ett stort lidande. Lagstiftningen ger på pappret att polisen, som ofta är den instans som möter människor i utsatthet, har möjlighet att initiera ett omhändertagande för att rädda missbrukares liv och hälsa. Det fungerar dock inte så väl i praktiken, vilket statistik visar. Antalet kvalificerade så kallade LVM-hem för vård har minskat trots det stora behovet. Lagstiftningen behöver ses över så att missbrukare kan få hjälp i tid.

De äldres rättigheter till vård och omsorg via hemtjänst eller vårdboende regleras i socialtjänstlagen. När andelen äldre pensionärer snart mer än fördubblas behöver vi nya lösningar för att klara behovet, och lagstiftningen kan komma att behöva modifieras.

Andra frågeställningar som bör tas upp i en parlamentarisk utredning om socialtjänsten handlar om driftsformer och styrsystem i vård och omsorg, exempelvis hem för barn. I vilken utsträckning ska denna typ av verksamheter upphandlas och i vilken utsträckning är de lämpligt att öppna upp för vinstdrivande företag i omsorg om barn, äldre, missbrukare med fler? Finns det – liksom i skolan – skäl att skärpa regelverken på en alltmer kommersialiserad vårdmarknad eller bör lagstiftningen vara tydligare med vilka typer av huvudmän som är tillåtna inom denna sektor?

Det finns även skäl att utreda hur forskning och kompetensutveckling inom socialtjänstområdet kan främjas. Området har kännetecknats av problem när det gäller evidensbaserad metodik. Hur säkerställs kvalitet och likvärdighet i socialtjänsten över hela landet?

Det är hög tid att på djupet diskutera dessa frågeställningar och se över lagstiftningen i en ny parlamentarisk socialtjänstutredning.

Stockholm den 24 september 2012

Pyry Niemi (S)

Agneta Gille (S)

Lena Sommestad (S)